

Л.В. Похла

**ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ
ЗБІРНИК ДИКТАНТІВ
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

5–11 класи

ДО 200-РІЧЧЯ

ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 811.161.2(075.3)
ББК 81.2 Укр я72
П 26

Похила Л.В.

П 26 Шевченківський збірник диктантів з української мови. 5–11 класи. До 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка / Л.В. Похила — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2014. — 64 с.

ISBN 978-966-10-3714-3

Народитися в Україні, стати її національною гордістю, бути визнаним у багатьох країнах світу — така доля у Тараса Григоровича Шевченка — геніального поета, художника, митця. Тематичний матеріал присвячено 200-річчю з дня народження Т.Г. Шевченка.

У збірнику представлено різні види диктантів (контрольні та навчальні) з української мови для учнів 5-11 класів. Тексти диктантів складено відповідно до вимог чинної програми з української мови.

Для вчителів, учнів, студентів філологічних спеціальностей, викладачів.

УДК 811.161.21(075.3)
ББК 81.2 Укр я72

*9 березня 2014 року виповнюється
200 років від дня народження
Тараса Григоровича Шевченка —
поета, художника, мислителя,
палкого патріота України.*

Передмова

Березень в Україні часто називають Шевченківським, і це не випадково. Напередодні дня народження великого українського поета ми шукаємо нове про генія і знову досліджуємо його життя та творчість, адже Шевченко — це вічна загадка, яку кожне покоління українців намагається розгадати по-своєму.

В історичному розвитку України Т. Шевченко — явище незвичайне як своєю обдарованістю, так і місцем у літературі, мистецтві, культурі. З 47 років життя поет пробув 24 роки у кріпацтві, 10 — на засланні, а решту — під наглядом жандармів.

Творчість Шевченка багатогранна, як його таланти. Він був і глибоким ліриком, і творцем епічних поем, і видатним драматургом та різнобічно обдарованим митцем.

Літературна спадщина Шевченка обіймає велику збірку поетичних творів «Кобзар», 20 поем, драму «Назар Стодоля» і 2 уривки з інших п'єс; 20 повістей (до нас дійшло 9), щоденник та автобіографію, написані російською мовою, записки історично-археологічного характеру («Археологічні нотатки»), 4 статті та понад 250 листів.

Сьогодні Тарас Шевченко є одним із найшанованіших письменників на Землі, якому найбільше в світі споруджено пам'ятників (у 30 країнах).

Тарас Шевченко — «духовний батько» українців, основоположник нової української літератури. Це ім'я стало візитною картою України. Письменник для нашої Батьківщини — безсмертний месія, а його «Кобзар» — літературна «Біблія».

Ідея укладання збірника диктантів за матеріалами життя і творчості Т.Г. Шевченка визріла в процесі опрацювання унікальної спадщини митця і художніх творів про поета. У збірнику представлено тексти для різних видів диктантів (контрольних, навчальних) з метою перевірки орфографічної грамотності, пунктограм у простих і складних реченнях.

Наприкінці посібника у розділі «Слово Тарасове вічне, як вічна матінка-земля» подано цікавий матеріал про маловідомі факти з життя Т. Шевченка, який можна використовувати як тексти диктантів або окремі речення з цих текстів.

Автор

9 клас

Присвята

Він був сином мужика — і став володарем у царстві духа.

Він був кріпаком — і став велетнем у царстві людської культури.

Він був самоуком — і вказав нові, світлі і вільні шляхи професорам і книжним ученим.

Десять літ він томився під вагою російської солдатської муштри, а для волі Росії зробив більше, ніж десять переможних армій.

Доля переслідувала його в житті скільки могла, та вона не зміла перетворити золота його душі в іржу, ані його любові до людей в ненависть і погорду, а віри в Бога у зневіру і песимізм.

Доля не шкодувала йому страждань, але й не пожаліла втіх, що били із здорового джерела життя.

Найкращий і найцінніший скарб доля дала йому лише по смерті — невмирущу славу і всерозквітаючу радість, яку в мільйонів людських сердець все наново збуджуватимуть його твори.

Отакий був і є для нас, українців, Тарас Шевченко.

*І. Франко,
139 слів*

«Кобзар» — національний духовний скарб

3-поміж безлічі книг, з якими має справу історія світової літератури, поодинокі виділяються ті, що ввібрали в себе науку віків і мають для народу значення заповітне.

До таких належить «Кобзар», книга, яку народ український поставив на першому місці серед успадкованих з минулого національних духовних скарбів.

Дивовижна доля цієї книги. Поезії, що входять до неї, склалися на тернистих дорогах поетового життя, писалися то в мандрахах, то в казематах, мережилися при світлі білих ночей Півночі і в пісках пустель закаспійських, під самотнім сонцем вигнання. Хоча

більшість поезій написані поза межами рідного краю, наскрізно струменить у них світлий образ Дніпра і мріє синя далеч українських степів. На випадкових аркушиках паперу та в захаявних книжечках поетова рука прихапцем, покрадьки записувала рядки, що стануть дорогими для цілого народу, донесуть до нього крізь усі перепони віщі й вічні слова.

Книга формувалася поступово, рік за роком, формувало її саме поетове життя, і все найістотніше із цього життя, з великого життя українського кріпака Тараса Шевченка — від його юності й до останнього подиху — увібрав у себе цей класичних розмірів томик, збірник поезій, що його в хвилину творчого осяяння було найменовано «Кобзарем». Відтоді, впродовж багатьох десятиріч, книга ця буде настільною для кожного українця.

*За О. Гончаром,
196 слів*

Шевченко і ми

Уявити себе без Шевченка українцеві все одно, що без неба над головою. Він став національним кодом, вершиною нашого родовідного дерева. Україна — його Голгофа, воля ж — його хрест. Всенародний біль — у ньому, вселюдська трагедія, драматизм віку — теж у ньому. З-поміж книг, успадкованих українським народом, доречно назвати «Кобзар», Тарасове пророцтво, що являє собою не фрагмент історії літератури, а моральні приписи, звернені до сумління.

Шевченко універсальний. Немає такої події в нашій історії, яку б оминуло його слово. Згадаєш голодомор тридцять третього — і моторошно війне від Кобзаревого рядка: «Гробокопателі ходили». Зачеши пам'яттю тридцять сьомий — почувеш прокляття: «Бодай кати їх постинали, отих царів, катів людських». Замислишся над долею нації і відгукнешся Тарасовим синівським словом: «Світе тихий, краю милий, моя Україно, за що тебе сплюндровано, за що, мамо, гинеш?» Все і про все сказав Шевченко.

Сьогодні, стаючи віч-на-віч із ним, перевіряємо себе і потребуємо його тепер чи не більш, ніж будь-коли, обираючи за сенс життя могутнє: «Свою Україну любіть»...

*За В. Базилевським,
156 слів*

колишні політичні вигнанці і в'язні, модні красуні, аристократи й студенти, урядовці — усі вони строкатим і галасливим натовпом після заслання оточили Шевченка, не даючи йому ні відпочити, ні зайнятися своїми справами. Його мало не носили на руках.

Про його популярність свідчить і те, що автопортрет Шевченка купила дядина царя Олександра II, велика княгиня Олена Павлівна, вдова царевого дядька, а один з офортів — граф Олександр Іваров, син колишнього міністра освіти.

150 слів

Гроші

Гроші Шевченка не трималися. Маючи великі суми, витрачав їх, сам добре не знаючи, як і куди. Не вмів бути ні ощадливим, ні розпоряджатися грошми. Часто необережно позичав і ставав жертвою ошуканців. Заходячи до міста, завжди брав гроші для жебраків. Якось не замислюючись, всунув у руку старцеві золотого імперіала. Переляканий небувалою щедрістю, той відмовився від такої суми.

У Києві служниця, перучи Шевченкові хустки, знайшла позав'язувані у вузликах гроші. Поет ніяк не міг пригадати, коли і за яких обставин туди їх заховав. У неділю за ці «дурні якісь гроші» він справив банкет для дітвори з цілої околиці.

96 слів

Останні дні поета

Про своє фізичне здоров'я Шевченко дбав мало. А воно було дуже надірваним ще в часи заслання. Окрім того, був рідкісним працелюбом. Уже наприкінці вересня 1860 року стало помітно, що поет вельми хворий. Однак він про це нікому не говорив і весь віддавався праці. Лише 23 листопада поскаржився лікарю на біль у грудях. Той порадив не виходити на двір. Домашній карантин Шевченко витримав до Різдва. Казав: «Щоб і на Різдво не виходити? А кутя? А узвар? Ні, не всиджу: колядувати хоч рачки полізу до куми!» Це колядування цілком надломило його організм.

Діагноз лікарів був невтішний: водяна хвороба. Останні дні Шевченко провів у великих муках. Проте жоден стогін не вир-

вався з його грудей. Шевченко лише стискав зуби, виривав ними вуса, далячи в собі болі, що його мучили.

У неділю, 10 березня, о п'ятій ранку, зійшовши по сходах до майстерні, він охнув і впав. Так перестало битися серце Тараса Шевченка.

Кріпак із кріпаків, геній із геніїв — це він дочасно віддав своє життя, аби неправда і сваволя, кривда і глум над чесною людиною ніколи не приходила на нашу землю.

178 слів

Література

1. Базилевський В. library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/ls/ls_2013_36.pdf
2. Васильченко С. В бур'янах. — К. : Веселка, 1990. — 56с.
3. Васильченко С. http://ukrlit.org/Vasylychenko_Stepan_Vasyliovych/Shyrokyi_shliakh/3/
4. Говда І. http://taras-shevchenko.in.ua/statti/taras-shevchenko_i_syogodennya.html
5. Гончар О. <http://ukrcenter.com/> Література/Олесь-Гончар/65478-1/Шевченко і сучасність
6. Дзюба І. Микола Жулинський. На вічному шляху до Шевченка... Передмова до видання: Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: У 12 т. 2001.
7. Загребельний П. Три Долі. — К.: Укр. пріоритет, 2011.
8. Зайцев П. Життя Тараса Шевченка. — К.: Мистецтво, 1994.
9. Іваненко О. Тарасові шляхи. — К.: Веселка, 1989.
10. Кирилюк Є. <http://korolenko.kharkov.com/31.htm>
11. Кониський О. Тарас Шевченко — Грушівський: Хроніка його життя. — К., 1991.
12. Коцюбинський М. Шевченкова могила. [http:// ua.convdocs.org/docs/index_36126.html?page=3](http://ua.convdocs.org/docs/index_36126.html?page=3)
13. Мушкетик Ю. http://books.google.com.ua/books?id=Qnkwp4MOQj8C&pg=PA167&lpg=PA167&dq=Мушкетик+Ю.+Шевченко+став+першим+духовним+послом+україни&source=bl&ots=Nj5fT19kJV&sig=74PZ8_oS-L5a
14. Нечуй-Левицький І. Шевченкова могила. // sites.google.com/site/openbookclassic/
15. Павличко Д. <http://www.lnu.edu.ua/lknp/mova/in/ser/main13.html>
16. Паращич В. <http://referati.net.ua/tvory/yak-zhittievi-umovi-formuvali-harakter-tarasa-shevchenka>

17. Пархоменко О. Вічна стежка. — К.: Веселка, 1979.
18. Фари́на І. Пам'ятає Тернопілля Кобзаря // Свобода. — 2006. — 23 квітня.
19. Франко І. Твори в 50-ти томах. — К.: Наукова думка, 1983. — Т. 39.
20. Чередниченко Д. <http://ua.convdocs.org/docs/index-104592.html>
21. Шевчук В. Доля. Книга про Тараса Шевченка в образах та фактах. — К. : Дніпро, 1993.
22. Значення творчості Шевченка. <http://ua.textreferat.com/referat-18850-7.html>
23. Електронний ресурс <http://shbiblio.blogspot.com/p/2013-9-2014-200.html> «Слово Тарасове вічне, як матінка-земля»
24. Електронний ресурс <http://tvori.com.ua/taras-shevchenko-se-ima-dorogocinoyu-perlinoyu-vibliskuye-u-zolotij-skarbnici-svitovo%D1%97-kulturi/>
25. Електронний ресурс [http://uk.wikipedia.org/wiki/Тарас Григорович Шевченко](http://uk.wikipedia.org/wiki/Тарас_Григорович_Шевченко)
26. Електронний ресурс <https://www.google.com.ua/> Автопортрет
27. Електронний ресурс [http://uk.wikipedia.org/wiki/Могила Т. Шевченка](http://uk.wikipedia.org/wiki/Могила_Т._Шевченка)

Зміст

Передмова	3
5 клас	5
Не заростає народна стежка	5
Дитинство Кобзаря.....	5
Книга народного життя.....	6
Тарасові солов'ї.....	6
Мальовничий край	6
На Шевченковій могилі.....	7
Солов'ї прилетіли	7
Хист Тараса	8
Чорний шлях.....	8
Шлях не спить, не гуляє.....	9
Заплакані зорі України.....	9
Земля, яку сховає Тарас	9
Славний співець свого народу.....	10
6 клас	11
Над Дніпром	11
На Шевченковій могилі.....	11
Скарб народу.....	12
У Кирилівці.....	12
Незабутній куток Звенигородщини	13
Нове життя.....	13
Сад імені Шевченка	14
Неперевершений майстер пейзажу	14
Шлях у степу.....	15
Старий співець.....	15
Шевченкова хата.....	16
В бур'янах.....	16
Тарасова криниця	16
7 клас	18
Шевченкова могила.....	18

Вічне слово.....	18
Шевченкова гора	19
Тарас Шевченко	19
«Тарасова світлиця» — перший народний музей Кобзаря	20
Хист Тараса	20
На кручі	21
Вечір над Дніпром.....	21
Бронзова постать поета.....	22
Шевченкова весна	22
8 клас	24
Дитинство.....	24
Тарасова верба	24
Таємниця генія	25
Геній України.....	25
Краса і велич слова	26
Свою Україну любіть.....	27
На Тарасовій могилі.....	27
Пісня над чумацьким станом	28
На пагорбі	28
У діда Івана	29
На заповітній землі.....	29
Невмируща слава.....	30
9 клас	31
Присвята.....	31
«Кобзар» — національний духовний скарб	31
Шевченко і ми	32
Дорогою до Петербурга.....	33
Свій шлях	33
Співучий куток України.....	34
Білі ночі.....	34
Вміння залишатися людьми	35
Наш Шевченко	36
10 клас	37

Шевченко й сучасність	37
Тарас Шевченко і сьогодні	37
Легенди про Шевченка	38
Солов'ї вже прилетіли	39
На Подолі	39
Малий маляр	40
Ідемо до Шевченка	41
Ми чуємо тебе, Кобзарю	42

11 клас 43

Пророк народу	43
Шевченко — художник	43
Перлина світової культури	44
Невмирущий голос Кобзаря	45
Неспокій	46
Назустріч Тарасові	47
Важко жити	47
Шукаймо себе із Шевченком	48
Пам'ятає Тернопілля Кобзаря	49
Пам'ятники Шевченкові на Тернопільщині	50

Слово Тарасове вічне, як вічна матінка-земля 52

Дитинство письменника	52
Юність	52
Зовнішність	53
Вдача	53
Талант	53
Оточення	54
Слава	54
Гроші	55
Останні дні поета	55

Література 57

Навчальне видання

ПОХИЛА
Лілія Володимирівна

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ ЗБІРНИК ДИКТАНТІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

5–11 класи

ДО 200-РІЧЧЯ

ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Надія Бульчак*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Комп'ютерна верстка *Галини Кузів*
Технічний редактор *Оксана Чучук*

Підписано до друку 24.01.2014. Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 3,72. Умовн. фарбо-відб. 3,72.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352)52-06-07; 52-19-66; 52-05-48
office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-3714-3

